

Biblioteker i Ballerup 1814-1982

Af J. S. Hjort Eriksen

Historien om de Ballerup-biblioteker begynder i Måløv, anno 1813. Da holdt provst Jens Riddermann Schiøth en tale, som han bagefter lod udgive i bogform. En fotokopi af den lille bog på 16 sider står på en hylde i det nuværende bibliotek: »Tale holden af provst J. R. Schiøth, da den efter Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befaling nye opbygte Skole i Maaløv blev indviet den 15de Januar, 1813.« På bagsiden af titelbladet står: »Vilde nogle af dem, som jeg tager mig den Frihed at tilstille et Exemplar af denne Tale, give noget derfor, da skal det anvendes til at oprette et Læsebibliothek for Ballerup Sogn.«

Handling fulgte på ord. Den 6. oktober 1814 åbnede provsten døren til Ballerup Bibliotek nr. 1 – i selve præstegården. Provsten foregik med et godt eksempel ved at bidrage med en protokol samt 25 bøger. Der anskaffedes yderligere 40 andre værker, bl.a. en del boggaver fra Det kongelige danske Landhusholdningselskab.

Det er værd at notere, at der på ingen måde var slagside til den religiøse litteratur. Snerpet har provsten ikke været, når man f.eks. kunne låne en levnedbeskrivelse af den ældgamle søulk og drukkenbolt Christian Jakobsen Drakenberg, en køn »Århus-historie«.

Det var ikke gratis at gå hen i præstegården og låne bøger. Man betalte indskud een gang for alle, efter et system, der blev forbillede for mange andre bogsamlinger rundt om i riget. Gårdmænd betalte 3 rigsbankdaler, husmænd med jord 1½ rigsbankdaler. Som jordløs husmand slap man med en enkelt daler. Hvis man var værdigt

J. S. Hjort Eriksen, tidl. stadsbibliotekar. Lindevænget 9, 2750 Ballerup.

Sammen med sin Eva Cathrine og deres 12 børn rykkede provst Jens Riddermann Schiøth (1755-1816) i 1804 ind i Ballerup præstegård, hvor han ti år senere grundlagde byens første bibliotek, dels med bog-gaver fra Landhus-holdningsselskabet, dels med værker hentet ud af den private bogbestand.

trængende, kunne man få gratis adgang, når der forelå skriftligt trangsvindnesbyrd – udstedt af præsten!

Provst Schiøth lod Ballerups skolefolk og sine egne medhjælpere danne bestyrelse for biblioteket. Kassererposten fik provsten selv, og i september fremlagde han regnskab samt forslag til indkøb af nye bøger.

Desværre døde provsten allerede i 1816, og alt tyder på, at biblioteket herefter sygnede hen, idet man 20 år efter kunne læse i Sterms statistisk-topografiske værk: »Paa Præstegaarden findes et af afdøde Provst Schiøth stiftet Bibliothek til Brug for Sognets Beboere, men som kun lidet afbenyttes.«

Bogbestanden i præstegårds-biblioteket præsenteres i en skrivelse af 10. december 1814, et dokument i Landhusholdningsselska-

bets arkiv, nu opbevaret i Erhvervsarkivet i Århus. Supplerende oplysninger får man via en anden arkivsag – nr. 682 – hvoraf bl.a. ses, at biblioteket er blevet flyttet fra præstegården hen i naboejendommen, Rytterskolen. Denne oplysning skyldes en lærer i Skovlunde, den inspirerende pioner Jens Jørgensen, der også overkom at holde studiekreds med bønderkarle, og følgelig var stærkt interesseret i at få et bibliotek for Skovlunde alene.

Når der nu vitterligt i Ballerup stod bøger, der næppe blev rørt, tænkte læreren, hvorfor så ikke prøve at få dem sat i cirkulation i Skovlunde? Det fremgår af hans brev til Landhusholdningsselskabet, at han nu havde overtaget »Bøgerne fra den tildeels ødelagte Bogsamling, som forhen var i Ballerup Skole for hele Pastoratet ... underdanigst J. Jørgensen, Skolelærer, Skovlunde Skole, d. 30.te August, 1838.«

Bogsamling nr. 2 i Ballerup

Det var igen en præst, der tog et initiativ, da man i 1839 fandt ud af, at Ballerup ikke kunne undvære en offentlig bogsamling. Kapellan Ole Görtz allierede sig med lærer Lars Aagesen og den ansete læge William Kjetz, bekendt for sin uforfærdede indsats for de svageste i det fattige Ballerup-samfund.

Om bogbestanden i bibliotek nr. 2 vides intet, men i et brev af 25. nov. 1840 til Landhusholdningsselskabet hævdes det, at der er god brug for en »Læseanstalt« i Ballerup. Af rytterskolen, bibliotekets residens, er kun fundamentet tilbage. Frederik den 4.s tavle med den latinske tekst er nu på Parkskolen. Den nuværende bygning (Bydammen 16) er en merkantil foreteelse.

Lærere trak læsset fra 1873 til 1948

Da der for 3. gang skabtes et folkebibliotek i Ballerup, foregik det med et grundlæggende dokument, et reglement. Det er fra 1873. I modsætning til provst Schiøth's bibliotek understreges det her, at religiøse hensyn skal være afgørende: »Love for Ballerup-Maaløv Sognebibliothek af 1ste Januar 1873. § 1: Sognebibliothekets Formaal er at skaffe sine Læsere Adgang til at gjøre sig bekjendte med

dansk Litteratur af almeen Interesse i christeligt oplysende Retning.«

Et brev i bedste kancellistil fortæller om det økonomiske grundlag, der skal gælde for alle tre biblioteker i Ballerup, Måløv og Skovlunde: »At Amtsraadet, i Henhold til Landkommunallovens § 26, litra C, meddeler sit Samtykke til, at der af Ballerup-Maaløv Kommunes Kasse for Aaret 1873 udstedes et Bidrag af 30 Rigsdaler til Sognebibliotheker i Kommunen, det skulde man, i Anledning af det af det ærede Sogneraad under 11. forrige Maaned hertil indgivne Andragende, til behagelig Efterretning tjenstlig melde.« Signeret W. Petersen.

I 1880'erne udbeder Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsen sig statistik vedr. »Folkelige Bogsamlinger og Skolebogsamlinger, der ere oprettede rundt om i Landet«. Et lokalt eksempel fra 14. februar, 1885: »Ballerup-Maaløv Sogneraad anmodes tjenstlig om at ville foranledige udfyldt de tvende hermed følgende Exemplarer af det ommeldte Skema henholdsvis for Ballerup Sogns og Maaløv Sogns Vedkommende. Skemaerne forventes tilbagesendte i udfyldt Stand saa hurtigt som Omstændighederne maatte tillade det.«

Af de gamle skemaer erfarer man, at en læseforening opretholder udlånsvirksomhed på skolerne i Ballerup, Måløv og Skovlunde. Der opkræves kontingent, næsten efter de samme principper som i 1814!

I Ballerup opbevares bøgerne i et skab, de to andre steder har man et par boghylder. Bøgerne er pænt indbundne, men det indrømmes, at en del af dem er forældede. Større belærende værker bydes der ikke på. Om udlånsvirksomheden i 1882 oplyses, at der i alt i de tre afdelinger udlåntes 990 bøger – til i alt 33 lånere.

Mange af skemaets rubrikker besvares ensformigt med et »Nej«, men heldigvis kommer der et »Ja« ud for spørgsmålet om, hvorvidt kommunen yder tilskud ... jo da, Ballerup-Maaløv Sogneraad har i årstilskud til de tre biblioteker bevilget i alt: 40 kroner.

Mange af de citerede aktstykker befinder sig i det lokalhistoriske arkiv på Ballerup Rådhus. Samme arkiv er også velforsynet med

regninger fra bogbindere og boghandlere, fra årene før og lige efter århundredskiftet.

Bogbinder Chr. Svenningsen i Nakskov har den 31. juli 1888 modtaget 1 krone og 80 øre for at indbinde 4 bøger. Noget dyrere er bogbinderne i København. En regning fra bogbinder Herm. Hintz er fra marts 1888:

Gamle Minder	100 Øre
Ny Æventyr	85 ”
Bog uden Titel	85 ”
Billeder fra Dyrelivet	70 ”
2 Familiers Historie	85 ”
Blodvidnerne	70 ”

Boghandlerregningerne giver et indblik i kunsten at købe mange bøger for små penge. Februar 1891 leverer antikvarboghandler Magnus Hansen 17 bøger til Ballerup Bibliotek for 34 kroner. Hos Hagerup i Gothersgade 30 har man købt udcirkulerede læsekredsbøger. Den 24. februar 1888 fik man 26 bøger for kr. 49,32 + porto (40 øre). Men man køber også tryksværtfriske bøger, fi eks. serien »Folkelæsning«, der kommer fra Gad. Pris 2 kroner pr. stk.

Der eksisterer også skemaer fra 1909. Det år var der landsudstilling i Århus. En af de helt store attraktioner var et velindrettet stationsbybibliotek. Det inspirerede overbibliotekar Grundtvig fra Statsbiblioteket til at udsende spørgeskema til samtlige folkebiblioteker. I Ballerup blev skemaet besvaret af bibliotekets leder gennem mange år, førstelærer Frederik Kristensen.

Rubrik 1 er så grundig, at vi her får oprettelsesdato for alle 3 biblioteker. 1814: 6. oktober; 1839: 29. november; 1872: 22. december. Den cirkulerende bogbestand er afløst af stationære samlinger på de respektive skoler. I Ballerup 488 bøger, »de to andre formentlig noget lignende«. De 3 biblioteker er tilgængelige for enhver beboer, som betaler medlemsbidrag. Åbningstiderne er svimlende liberale: »Aabent til enhver Tid uden for Skoletiden.«

Bestyrelse: Kommunens lærere. Hvem vælger bøgerne? Lærerne. Hvem leder bibliotekerne? Lærerne. Medhjælp? Findes ikke.

Opstilling på hylderne? Opstilles i nummerorden eftersom de indgår, mærket med bogsamlingens navn og påklæbde sedler. Finanser? »Indtægt ved Udlaan samt et aarligt Tilskud af Kommunekassen paa 20 Kr. Til hvert Bibliotek 6 Kr. 66 Øre.« Tilvækst? »Anskaffelse finder Sted, naar man har faaet samlet Penge dertil.«

Ballerup Biblioteksforening 1925-1948

Med vedtagelsen i 1920 af en dansk bibliotekslov opstår der helt nye og stærkt forbedrede betingelser for biblioteksbetjening såvel i by som på land.

Allerede i 1921 var man i Måløv parat til at gøre brug af den nye lov, takket være førstelærer Munch. Og så fulgte Skovlunde og Ballerup efter, da man nåede frem til 1925.

I 1924 besøgte bibliotekskonsulent Jørgen Banke Ballerup, hvor han ved et aftenmøde på kroen holdt et af sine inspirerende foredrag. Ikke uventet blev resultatet, at der straks samme aften dannedes et initiativråd. Med bistand fra skoleinspektør P. Nyholm oprettedes en biblioteksforening, med ham selv som formand. Allerede året efter, den 21. marts 1925, kunne man begynde udlånsvirksomhed på Ballerup Bibliotek i et klasselokale på Parkskolen. Herom skrev spasmageren, redaktør Pødenphant i Ballerup-Maaløv Avis, at »Nyholm førte Biblioteket frem til Sejr!« For bibliotekets leder blev Niels Sejr, der samtidig var lærer på Lindeskolen.

Af et generalforsamlingsreferat fra 1928 ses, at der er stor tilfredshed med det nyoprettede centralbibliotek i Hellerup. Formedelst 100 kroner pr. år kan man nu rekvirere bøger til at supplere bogbestanden med. »Over 300 Bind var siden Efteraaret laant fra Centralbiblioteket, til Gavn og Glæde for Laanerne – og for Bibliotekaren, som var bedst tilpas, naar han kunne tilfredsstille Laanernes Bogønsker.«

Under »Eventuelt« henstillede en yngre benytter af biblioteket, at man anskaffede bøger om hygiejne og seksualliv; ganske vist kunne man få bøgerne fra Hellerup, men det havde større betydning, om bøgerne stod på biblioteket her, idet mange undså sig for at spørge efter dem, skønt de gerne ville have positiv og sund viden om disse ting. Forels bog og Lomholts bøger nævntes som ek-

Da man i 1925 fik et foreningsejet bibliotek i Ballerup, blev overlærer Niels Sejr leder af det, og ganske som sin forgænger i 1814 berigede han samlingen med gaver fra egne reoler, eksempelvis »Ordbog over det danske Sprog«. Niels Sejr så med glæde, efter 23 års virke, at biblioteket gik over til kommunal drift – og skrev et lånerkort til sig selv: Nr. 114.

sempler på, hvilken litteratur man savnede. Denne anmodning tog bibliotekets bestyrelse op til velvillig efterretning.

I 1926 fik man på Parkskolen brug for mere plads til eleverne, så biblioteket måtte flytte ind på den gamle skole, Rytterskolen, der som før nævnt tidligere havde været hjemsted for byens offentlige bibliotek.

Via Ballerup-Maaløv Avis kan man få eksempler på bibliotekets bogbestand i disse år. Således den 30. dec. 1929: »Intet Nyt fra Vestfronten«, 2 ekspl. Sheriffs »Vejs Ende«, skuespil om 1914-1918. Krasnovs »Fra Czarørnen til den røde Fane«. Carbel: »Argentina«. P. Petersen: »Udvandrerliv i Australien«. Lacoste: »Ten-

nis«. Rockefeller's memoier. Boglisten sluttede med Sejrs formaning: »Husk at støtte Biblioteket med et Aarsbidrag. Jo flere Bidrag des flere Bøger!«

Den 15. januar 1930 bringer avisen en ny bogliste, der slutter med: »Endelig er anskaffet 50 Dreng- og Pigebøger. Sidst men ikke mindst staar de store Biblioteker til vor Raadighed med Bøger i Tusindvis, efter Tur, det er jo Skyggesiden ved al Fællesejendom. Pas godt paa Bibliotekets Bøger, at de kan holde længe og dog se pæne ud. Og husk Aarsbidraget ...«

Omtrent samtidig med denne »annonce« vedtoges en udvidelse af Parkskolen, der medførte, at biblioteket kunne vende tilbage hertil i november 1931. Her oplevet med bibliotekarøjne: »Biblioteket er flyttet til Parkskolen efter nogle Aars Forvisning til Stationsvej 43 (Rytterskolen). Nu er Biblioteket indrettet i et stort Klasseværelse, som er delt i to Rum ved Hjælp af en Reolvæg, ca. 5 m lang.«

På generalforsamlingen i 1932 i Ballerup og Omegns Biblioteksforening konstaterer formanden, skoleinspektør Nyholm, at man nu har fået gode og lyse lokaler i Parkskolen, og der udtrykkes håb om, at de lånere, der måske foretrak beliggenheden på Stationsvej, efterhånden finder vejen hen til Parkskolen!

En halv snes år fik man lov at logere på skolen, men da et skolekøkken skulle oprettes, blev biblioteket igen en gang »Sorteper«. Løsningen på problemet blev en ny flytning, igen tilbage til Stationsvej, denne gang ikke hen i den gamle skole, men til et par lokaler i naboejendommen ... præstegården, et initiativ man bl.a. kunne takke en af Parkskolens lærere, overlærer B. Aagaard, for.

Det var de tidligere konfirmandstuer, der nu blev lejet ud til biblioteksbrug. Herom handler et aktstykke af 26. september 1942: »Biblioteket er aabent Tirsdag og Fredag 16-19 samt Mandag og Torsdag 19-21. Fra 1. April til 1. September er Biblioteket dog ikke aabent om Tirsdagen, og det er helt lukket i 4-5 Uger i Sommerferien. Aftalt med Fru E. K., at hun overtager Rengøringsarbejdet. I Vintertiden udføres det umiddelbart før Bibliotekstid, idet der begyndes med Opfyring, saa der kan være varmt under Rengøringsarbejdet, eventuelt faas varmt Vand fra Kakkellovnen, og være

varmt, naar der aabnes for Publikum. Lønnen skal være ens hele Aaret, nemlig 8 Kroner ugentlig.«

Efter inspektionsbesøg i 1945 og 1947 meddeler biblioteksdirektør Robert L. Hansen fra Statens Bibliotekstilsyn, at »Ballerup Bibliotek er fuldstændig ufyldstgørende, naar man betænker, hvor stor en Befolkning, det skal betjene«. Og i 1947: »Biblioteket tager sig om muligt endnu ringere ud end tidligere og fremviser en stor Mangel på Bøger, der burde findes i en Bebyggelse af dette Omfang. Det kan derfor ikke skønnes rettere, end at Kommunen overtager Biblioteket og yder det et saadant Tilskud, at man straks kan gaa i Gang med at bygge en ganske ny Bogsamling op.«

Spørgsmålet om kommunens overtagelse af biblioteket havde i de første efterkrigsår været knyttet til forventninger om bedre lokaler, gerne ved overtagelse af hele præstegården til indretning af bibliotek samt medborgerhus!

Kommunalt biblioteksvæsen

Den 1. april 1948 overgik det foreningsejede Ballerup Bibliotek til kommunal drift. Det er værdier for ca. 15.000 kroner, kommunen overtager, og omtrent samme beløb blev biblioteksbudget for 1948-49. Bestyrelse blev kommunens kasse- og regnskabsudvalg: Ove Hansen, Frode Jensen og Niels Nielsen.

Da overlærer Sejr 5 måneder senere samme år fratrådte, blev det overdraget til den, der skriver disse linjer, at forestå nyordningen af bibliotekerne i Ballerup og Skovlunde; Måløv Bibliotek kom med i arbejdsområdet i 1954.

»Bibliotek. Vil blive aabnet naar vi faar nogle Bøger«. Det er et citat fra en børnebog af Foster: »Smut. Egernet der skulkede«. En passende overskrift til den første arbejdsdag den 1. september 1948. Formiddagen gik med at kassere de mest nedslidte eksemplarer. På gulvet stod transportkasser parat. I disse forsvandt næsten 400 bøger. Der var foruroligende god plads på alle hylderne, få timer før der skulle lukkes op! Men ved middagstid kom heldigvis redningsmanden, bogbilchaufføren fra centralbiblioteket i Hellerup. Med dette bibliotek var truffet den gunstige aftale, at der for en ikke tidsbegrænset periode kunne lånes 250 bind skønlitteratur på

Lørdagseventyr i sigte! Børnebibliotekar Anna Hofman er på vej for at lukke op til biblioteket i præstegården, mens køens unger er klar til kampen om de forreste pladser. Foto fra 1950.

dansk, 50 bind på tysk, fransk og svensk. Samt 50 bind faglitteratur. Samme gode bogbringer tog også alle de kasserede bøger med sig. Hokusfokus! Nu kunne man ånde lettet op og sagtens nå at få lidt at spise på »Hotel Ballerup Kro«, inden der skulle lukkes op på biblioteket kl. 19 og holdes åbent i to timer.

I september og oktober fortsattes der med de gamle udlånsklokket, men fra november steg det ugentlige antal udlånstimer fra 10 til 16 timer.

En reolforbedring realiseredes takket være et godt tilbud fra Rødovre Bibliotek. 1.000 kr. for 15 reolfag, en tidsskriftreol samt en skranke. Alt i lyst fyrretræ af god kvalitet. Arealet var det samme som hidtil. Der blev bestilt telefon. Den var der 1½ års ventetid på! Centralvarme blev også bestilt og installeret allerede efter den første vinter med de gæve gamle kakkelovne.

De gamle mørke reoler flyttedes fra det forreste rum (udlånet) ind i »havestuen« og anvendtes til at opdele rummet i et smalt kontor og resten til læsestue.

I midten af udlånsrummet blev der af 4 reoler opbygget en ottekant, som i sit indre skjulte lodretstående bænke, der kom frem i dagens lys om lørdagen, når der kun var åbent for børn, der ville høre oplæsning af eventyr. 4 af »Kiosken«s flader brugtes gerne til »ophæng«. F.eks. fru Heiberg på Marstrands berømte maleri, plakat fra Gyldendal i anledning af 4. udgave af »Et Liv gjenoplevet i Erindringen«. »Sikke dog et dejligt sjal!« lød det fra beundrende damer. Og Ole Søndergaard, kunstner og kunstkender, udbrød spontant: »Fru Heiberg! Åh ja, jeg har talt med hende ... som ung malerlærling malede jeg hendes trappeopgang og jeg sagde til hende: »Frue! Pas på spanden!« Og så lød det: »Nu bli'r her snart fint!« Joh, jeg har talt med fru Heiberg!«

Om bogbestanden i den første tid skal røbes, at storfyrstinde Olga inden afrejsen fra »Knudsminde« til Canada skænkede biblioteket en større samling bøger. Adskillige romaner på engelsk, herunder også børnebøger, f.eks. 6 bind i englænderen Loftings serie om Dr. Dolittle. Boggaven omfattede også lidt vel specielle værker inden for militære emner. Det førte til tuskhandel med Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, der til gengæld overlod Ballerup dubletter af politisk litteratur for almindelige læsere.

Der blev det første år også købt bøger på afbetaling, de såkaldte »Start-biblioteker«, et for voksne og et for børn. I alt ca. 300 bøger at afdrage over en 5-års periode.

Derudover rekvireredes der i 1948/49 fra Hellerup næsten 1.000 bøger til at dække de bogønsker, der ikke kunne klares af den forhåndenværende bogbestand. Det usædvanligt høje antal skal ses ud fra, at biblioteket foruden lokalbefolkningen også bistod de

mange lærere og elever fra det interimistiske gymnasium i Jonstruplejren, hvor der boede flygtninge fra Estland, Letland og Litauen. De emigrerede siden til New Zealand.

Årene på Jonstrupvej

I 1954 skete der tre betydningsfulde ting. Da kom Måløv Bibliotek med i fællesskabet. I april trak lærer Anders Munch sig tilbage fra ledelsen af biblioteket i Måløv, som han havde oprettet i 1921 og siden stået i spidsen for, et bibliotek berømt for sin forbilledlige bogbestand.

Dernæst skete der det, at Ballerup Bibliotek fik sin første heltidsbibliotekar: Aase Ege. Indtil da var det stigende arbejdspresset klaret med vekslende deltidsansatte bibliotekarer.

Den 3. begivenhed fandt sted den 4. oktober, da man åbnede i de nye lokaler i »Baldersbo«s nye byggeri langs banen: to 2-værelses lejligheder, Jonstrupvej 9, stuen tv. & th. (i dag kaldet Lindevænget 9). Det ene køkken var blevet nedlagt. Arealet blev til bibliotek for børn. Derpå fulgte udlånsafsnittet for voksne. På de sidste 4 × 4 meter ud mod havesiden samledes håndbøger, tidsskrifter og aviser. Endelig blev køkken nr. 2 (på 5 m²) opretholdt som køkken – og »kontor«.

En forårsdag, da indretningsdetaljer skulle aftales, sluttede borgmester Ove Hansen forhandlingen med: »Har De tid i morgen? Så ta'r vi ind til Illums Bolighus og ser på møbler!« Unægteligt et spring fra de primitive præstegårdsdage. Nu vankede der windsorstole med hynder, der matchede med de blå vægge og blågrå gardiner. Til læsestuen med de røde vægge valgtes tobaksbrune hynder. Gruppe 64.5 i brug! Hvis et bibliotek har en faglitteraturgruppe med inspirerende bøger om boligindretning, så er det rart at konstatere, at den slags litteratur også kan gøre gavn på hjemmebane.

I disse år begyndte kommunens indbyggertal at vokse bemærkelsesværdigt. Antallet af biblioteksbenyttede steg procentvis endda hurtigere. Det blev et konstant og kontant problem at få bogbestanden til at holde trit med byudviklingen. Registreringsarbejdet med de nye bøger blev også mere og mere pladskrævende. Bibliotekar Dora Steensgaard (ansat 1956) skulle bl.a. klare denne opgave.

ve, der i nogle år efter 1957 ikke foregik i Ballerup, men i lokaler på Skovlunde skole.

I 1956 indledtes der et nærmere samarbejde med kommunens skoler. I første omgang fik det et synligt udtryk i oprettelsen af en skolelæsestue på Parkskolen, der også blev ramme om en stor børnebogsudstilling, godt besøgt af børn og voksne. Premieren på begrebet »børnebogsuge«!

Også på andre fronter blev biblioteksbetjening sat i gang, f.eks. på kommunens alderdomshjem. Siden 1957 har der været biblioteksudlån på Statens Hospital på Ågerupvej, plejehjem for sindslidende.

Det stadig mere forgrenede arbejde nødvendiggjorde fortsat tilgang af bibliotekarer; i 1958 ansattes bibliotekar Lone Schoch som leder af udlånsopgaverne i Ballerup.

Et indblik i en »mandagssæk« viser lidt om publikums varierede bogønsker, der helst skulle opfyldes prompte og med så få svar som muligt af typen: »kan ikke skaffes!«. Mandag var den traditionelle suppleringsdag for bøger via centralbiblioteket i Hellerup. En smagsprøve ved hjælp af gamle dagbogsudpluk:

To bøger på tysk om intarsia, den gamle snedkerkunst – kendt allerede af ægypterne – at indlægge farvet træ, elfenben eller perlemor som dekorativt mønster. Det er bøger til en fingersnild mand, højt oppe i årene, men udstyret med et herligt gåpåmod.

En ny bog: »Hvor livet begyndte«, af Anker Ankerstrøm. Hans far var bestyrer på fattiggården i Herning, og denne bog er ventet med længsel af den eneste ældre Herning-dreng blandt læserne her på stedet.

En anden bog handler om kunsten at opdrage schæferhunde. Det er ved at være en hastesag ... for et ungt par har ventet på denne bog i over et halvt år. De har haft hunden med på biblioteket, hver gang de er kommet for at spørge til »sagen«!

Anderledes hurtigt er det gået med bøger til en kontormand, der bruger al sin fritid på at studere skildpadder. Centralbiblioteket har allerede skaffet ham 17 værker. Dagens bog er en krabat på 500 sider, hvoraf de 68 er fyldt med henvisninger til flere hundrede andre bøger, der fortæller om skildpadder.

Her kommer en bog af C. Gram om husduer. En håndbog for duevenner. Den er til en fhv. landmand, der bliver rørende glad for hver eneste bog, vi kan skaffe til ham om det emne.

En kvindelig pædagog får en kokebog fra syttenhundredeog-hvidkål: »Den hurtige Kok«. En »Kaagebog«, der er attrået, fordi den indeholder en lovende opskrift på rulleål.

Endelig er der en beskeden tryksag, nået frem til os fra Sydtyskland. En gårdejer, der måske er i besiddelse af et ægte maleri af en gammel italiensk mester, håber i denne bog at finde vigtige oplysninger i en årsberetning udsendt i 1884 af et gymnasium i München. En sådan opgave kan kun løses takket være det internationale samarbejde, der formidles af oplysningskontoret i Statens Bibliotekstilsyn.

Ballerup Gymnasium

Fra Bibliotekstilsynet indhentes i 1961 en godkendelse af, at det nyoprettede Ballerup Gymnasiums Bibliotek kunne fungere som filial af Ballerup Bibliotek. Det blev en inspirerende opgave at skabe det nye gymnasiums bogbestand sammen med rektor Østergaard og adjunkt Palle Hansen.

De første år havde gymnasiet fået husrum på Rugvængets skole. Fra Palle Hansens årsberetning efter indflytningen tre år senere i egen bygning på Baltorpevej citeres: »Med overflytningen har skolens bibliotek kunnet anbringes dels i det hyggelige lokale, som kaldes Bibliotek (der nyder elevernes bevågenhed i en grad, man på forhånd næppe havde ventet), dels rundt om i faglokalerne, der alle har mindst 6 hyldemeter reolplads. Endelig er en række pædagogiske værker og opslagsbøger anbragt i lærerværelset.«

På Rugvængets skole var der i 1961 foruden gymnasiet også blevet plads til et andet »fremmedelement« – et kontor til den nyudnævnte børnebibliotekar Gudrun Paaske, der skulle organisere det daglige samarbejde mellem kommunens skoler og børnebibliotekerne i Ballerup, Skovlunde og Måløv.

Til at klare de krævende boganskaffelser opnåedes i 1961-62 en ekstrabevilling på 20.000 kroner. To år senere kunne børnebibliotekskontoret flytte ind på Jonstrupvej 9, hvor der var blevet indret-

tet et fælleskontor for al biblioteksmæssig indregistrering af bøger. Årsag: Ballerup Bibliotek havde atter fået ny adresse. På østsiden af byens hovedgade, Stationsvej 53, 1. sal.

Bibliotek i nedlagt café!

Da første del af »Stationsgården« blev taget i brug i 1952, fik Ballerup Kro en konkurrent, idet der på 1. sal i nr. 53 blev åbnet en restauration. Desværre kunne den ikke klare sig. Hen imod jul 1962 måtte restauratør Lager give op, og kommunen sikrede sig lejemålet på borgmester Ove Hansens initiativ. Man gik i hine dage og ventede på indbygger nr. 25.000, så der var afgjort behov for at skaffe biblioteket mere albuenum. Ved flytningen opnåedes en arealfordobling.

Den 1. april 1963 var den kommunale »indehaver« klar. Restaurationens garderobeafdeling fungerede nu som et nobelt ekspeditionsrum. Det 100 m² store rum blev fyldt med reoler. I lokalets forreste tredjedel residerede børnene. F.eks. blev karnap »I« fyldt med billedbøger. Karnap »II« var knap så fantasifuldt udstyret: her var aviser og tidsskrifter.

Et baglokale, der mest var blevet benyttet af kaffegæster efter begravelser, bød nu på håndbøger. Restaurationens disk blev udskiftet med et skrivebord, hvor den vagthavende bibliotekar – akkurat som »forgængerne« – var parat til at tage imod dagens bestillinger. Der var endnu rester af rørposten til etagen nedenunder, hvor restaurationens køkken blev bibliotekets køkken og frokoststue, mens flaskelageret bagved kun havde bøger på hylderne.

Selv mange måneder efter, at hr. Lagers restauration var blevet nedlagt, kom der tørstige kunder op ad den gammelkendte trappe – og betragtede vantro de nye omgivelser. Personalet blev godt upopulært, når ikke helt appelsinfri gæster fik forklaret de alkoholfri omgivelser.

Andre nyheder fra disse år: I 1965 blev stillingen som vicedstadsbibliotekar oprettet og besat med Ole Hougaard Nielsen fra centralbiblioteket i Hellerup. I april 1966 blev biblioteksområdet lagt ind under kommunens udvalg for kulturelle anliggender, hvis formand var sekretær Preben Lassen. Denne nyordning medførte, at

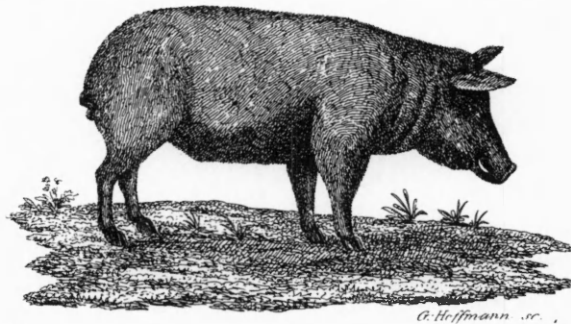

Den gamle restauration »Stationsgården« i Ballerup er blevet omdannet til kommunebibliotek
 - Tak, ingen H. C. Brannert i dag - jeg er i bil! (Tegning MOGENS JUHL)

bibliotekernes kontor også skulle løse meget udadvendte opgaver, som f.eks. forfatteraftener. Til en begyndelse i samarbejde med DSU, Frit Forum og de lokale boghandlere. Siden med biblioteket alene som arrangør. Her kom bl.a. Hans Scherfig, Benny Andersen, Ulla Ryum, Elsa Gress, Dorrit Willumsen, Jørgen Gustava Brandt og Per Højholt. Alle lige villige til at besvare spørgsmål fra publikum.

En anden opgave var kunststillinger, der blev afholdt i et tidligere trykkerilokale, Rådhusvej 7, hvor man kunne glæde sig over

Da pastor J. W. Marckmann i 1844 udsendte sin Fortegnelse over Skrifter til Læsning for Menigmand, fik 2. udg. fra 1836 af E. Viborgs Veiledning til Svinets Behandling som Huusdyr disse ord med på vejen: »Dette Skrift er temmelig vidtløftigt, men indeholder særdeles meget Godt og omhandler paa en meget forstaaelig Maade ikke blot Svinets Racer, Opdræt og Sygdomme, men giver ogsaa Anviisning til Dyrets oeconomiske Behandling og Afbenyttelse«. Bogen, som i dag er en veterinærhistorisk klassiker, blev genoptrykt i 1977, men i Ballerups første bibliotek havde man førsteudgaven fra 1804 stående.

værker af Freddie Lerche, Jens Nordsø, Erik Lyng, Hans Scherfig og Mogens Zieler. Eller man rykkede ind i lokaler i Hedeparkens »Ungdomshus«, hvor f.eks. Preben Hornung og Ole Strøjgaard udstillede. Samt »Pol 66«, en sammenslutning af kunstnere, hvoraf her kun skal nævnes Hans Voigt Steffensen, der havde lokal baggrund: hans tidligste værker blev til i en cykelkælder i Kornvænget.

Børne- og skolebiblioteker

I 1964 kom der en ny bibliotekslov med inspirerende paragraffer vedrørende det fremtidige samarbejde mellem skolebiblioteker og børnebiblioteker. De to bibliotekstyper skulle ikke spændes fast i bestemmelser, der kunne hindre deres respektive udviklingsmuligheder. Den nye lov forudsatte oprettet et fælles bogudvalg, omfattende børne- og skolebibliotekarere.

I 1966 udpegedes skolebibliotekskonsulent Axel Wisbom til at samordne arbejdet i skolebibliotekerne ved Ballerups 7 skoler. Just da var både skolebibliotekarere og børnebibliotekarere i gang med at

forberede børnebogsugen 1966, der omfattede en bogudstilling og bogorientering på Lundebjergskolen i Skovlunde, men også bød på trækplastre som aktører fra Solby Scenen og optræden af Parkdrengekoret. I de lokale aviser efterlystes de ældste børnebøger. Nr. 1 i alder var »25 Billeder for smaa Børn. Af M. Rørby, med Text af Christian Winther« fra 1846. Næstældste bog var klassikeren fra 1866, »Peters Jul«, førsteudgaven, der havde form som en nisse med hue på.

En central fællesopgave for skole- og biblioteksfolk blev opbygningen af en alsidig samling af »klassesæt«. Der blev anskaffet 15, 30 eller 40 eksemplarer af velegnede bøger inden for skøn- og faglitteratur.

Foruden med skolerne har børnebibliotekerne siden 1967 haft et tæt samarbejde med kommunens institutioner for børn. Det gælder såvel boganskaffelser til disse institutioner som diverse arrangementer, samt besøg i børnebibliotekerne i Ballerup, Skovlunde og Måløv.

Med de mange tilbud til byens borgere, formidlet af udvalget for kulturelle anliggender, blev der brug for assistance af eksperter. Grafikeren Mogens Gylling har ydet kunstnerisk bistand. Layouteksperten Mogens Poulsen tog sig af tryksagsopgaver. Behovet for information om arrangementer blev dækket af tryksagen »Vi ses«. Information af beboerne foregik via bladet »Trivsel«, der udkom i 1969 og flg. år.

Nu flytter vi igen!

I »Trivsel«s decembernummer 1970 oplystes det, at Ballerup Bibliotek på Stationsvej holder lukket ... på grund af den glædelige nyhed, at man skal flytte. Ikke til det store hovedbibliotek, der blev planlagt i forbindelse med storbyggeri ved Ballerup station (Bikubeprojektet). Nej, den drøm var bristet med et brag. Men i løbet af 1970 var der, takket være borgmester Burchardts initiativ, skabt mulighed for at rykke ind i et nyt elementbyggeri på Baltorpvej, tæt ved området omkring Ballerup station.

Det er samme borgmesters fortjeneste, at dette midlertidige ho-

vedbibliotek omsider er blevet afløst af et permanent bibliotekshus midt på Banegårdspladsen.

Hermed er ringen sluttet. Beretningen begyndte i Ballerup centrum anno 1814 – i præstegården. Beretninger ender i Ballerup centrum dags dato. Fra matrikel nr. 1 i 1814 til Banegårdspladsen nr. 1 – siden december 1982.